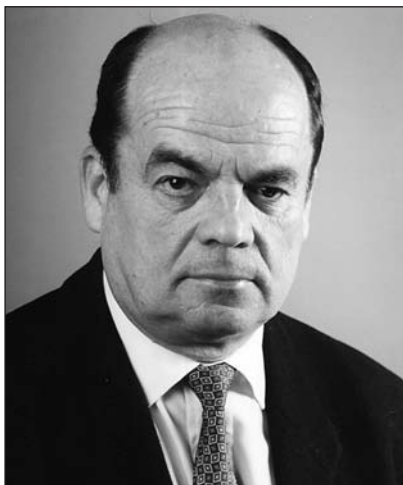

ПРОФІЛАКТИЧНА МЕДИЦИНА – ЙОГО ПОКЛИКАННЯ

До 70-річчя професора ГЕННАДІЯ ПАНАСОВИЧА СТЕПАНЕНКА

11 жовтня 2008 року виповнилося 70 років від дня народження і 45 років трудової діяльності відомого вченого-гігієніста, доктора медичних наук, професора кафедри пропедевтики гігієни та радіаційної гігієни Національного медичного університету імені О.О. Богомольця Геннадія Панасовича Степаненка.

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Степаненко Геннадій Панасович народився у селі Запалка Васильківського району Київської області у сім'ї педагогів. Свою професійну діяльність розпочав 1963 року після закінчення Київського медінституту з посади лікаря харчової санітарії Васильківської районної санітарно-епідеміологічної станції. Та вже за 5 місяців його призначають головним державним санітарним лікарем району.

У подальшому життєвий і творчий шлях Геннадія Панасовича пов'язаний з НМУ ім. О.О. Богомольця. У 1965 році він вступає до аспірантури на кафедру комунальної гігієни, яку очолював відомий гігієніст і педагог вищої медичної освіти професор Р.Д. Габович. Під час навчання підготував кандидатську дисертацію, оволодів основами педагогічної майстерності. Його перші наукові дослідження пов'язані зі всебічним вивченням гігієнічних властивостей реагентів, що активно впроваджувалися тоді для фторування питної води — їх порівняльної протикаріозної дії, потенційної токсичності, інших властивостей, пов'язаних з технологією впровадження даного методу кондиціювання води на головних спорудах водопроводів, засобів і методів моніторингу вмісту фтору у воді.

Після закінчення у 1968 році аспірантури Геннадій Панасо-

вич на запрошення Габовича Р.Д. стає асистентом кафедри комунальної гігієни і під керівництвом вчителя продовжує шлях вченого і педагога. Настає найбільш плідний у науковому плані період життя Степаненка Г.П. Ще будучи асистентом, разом з освоєнням таких нових для себе дисциплін як загальна, радіаційна, військова гігієна та гігієна надзвичайних станів він розгорнув масштабні наукові дослідження з вивчення всебічних аспектів реалізації загальнодержавної програми фторування питної води.

Результатами майже двадцятирічних досліджень стали наукове обґрунтування протикаріозної ефективності багаторічного вживання збагаченої фтором води у різних гідро-геохімічних і клімато-географічних умовах (з урахуванням способів дозування фтору, концентрації цього мікроелемента у воді, тривалості споживання збагаченої фтором води тощо в осіб різних вікових і професійних груп); визначення загальної оздоровчої ефективності фторування води для населення, що виявилось у позитивних зрушеннях у фізичному розвитку дітей і підлітків, зниженні рівня враженості їх патологічними станами (зокрема аерогенними інфекціями, хворобами порожнини рота, органів дихання, травлення, крово-

обігу, виділення тощо); гігієнічна оцінка технологічних схем і споруд (фтораторних установок тощо) збагачення питної води фтором; розробка і впровадження нових методів контролю над дозуванням фтору і моніторингу за його концентрацією у питній воді. На основі проведених досліджень і отриманих результатів було видано цілу низку нормативно-правових документів з проблеми збагачення питної води фтором у системах централізованого водопостачання.

У 1990 році Степаненко Г.П. успішно захистив докторську дисертацію на тему: "Гигиенические основы профилактики кариеса и предупреждения антропогенного фтороза".

Проте наукові інтереси Геннадія Панасовича не обмежуються вивченням проблеми фтору і фторування питної води. Понад три роки (1979-1981, 1986) він очолював кафедру загальної гігієни. У цей період колектив кафедри загальної гігієни продовжує активно розробляти різноманітні актуальні проблеми гігієни. За керівництва Степаненка Г.П. виконано близько 10 наукових тем на господарсько-договірних умовах, результатом яких стала гігієнічна оцінка понад 100 барвників, що пропонувалися для використання у поліграфічній та харчовій промисловості (для оформлення пакувальних виробів), численних зразків латексів, гуми, гумотканинних матеріалів, ПВХ-пластизолей та виробів з них медичного, спортивно-оздоровчого і культурно-побутового призначення, різноманітних композицій фільтруючих матеріалів, смол, катіонітів та аніонітів і розроблених на їх основі технологій очистки питної води, зокрема і таких, що призначалися для використання у замкнутих екологічних системах чи окремих апаратах для освоєння космосу та глибинних просторів світового океану (остання — за участю проф. М.І. Омелянця).

1975 року Степаненку Г.П. було присуджено вчене звання доцента, 1992 р. — професора кафедри загальної гігієни.

У творчому доробку ювіляра особливо слід виділити його багатогранну діяльність як педагога вищої медичної освіти. Понад п'ять років на правах су-

місництва він плідно працював на посаді заступника начальника навчальної частини університету, заступника декана факультету підвищення кваліфікації викладачів вищих медичних закладів України. Понад 20 років Геннадій Панасович був відповідальним за роботу кафедри як опорної з викладання загальної гігієни, відповідальним за підвищення кваліфікації викладачів загальної гігієни у медвузах України.

За його участю створювалися численні нормативно-правові законодавчі документи з вищої медичної освіти України: стандарти освіти за напрямком підготовки "Медицина", освітньо-кваліфікаційні програми (ОКП) і освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) спеціалістів за всіма існуючими медичними спеціальностями, типові навчальні програми підготовки лікарів, інтернів, магістрів.

Понад 10 років Степаненко Г.П. очолював роботу зі створення на базі кафедри пропедевтики гігієни та радіаційної гігієни НМУ ім. О.О. Богомольця навчально-методичної бази кафедри медико-профілактичної медицини Української військово-медичної академії при МО України, був незмінним керівником групи викладачів, які здійснювали підготовку військових лікарів-гігієністів та епідеміологів.

Степаненко Г.П. є співавтором 3 підручників, 5 навчальних посібників, автором та співавтором близько 200 наукових та науково-методичних праць з широкого діапазону актуальних проблем гігієни, підготовки спеціалістів вищої медичної освіти України. Він є членом вченої ради IV медичного факультету, апробаційної ради "Гігієна" НМУ ім. О.О. Богомольця, Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України. Геннадій Панасович — лікар вищої категорії зі спеціальності "Загальна гігієна".

Щиро вітаємо ювіляра з нагоди 70-річчя від дня народження, бажаємо подальших творчих здобутків та міцного здоров'я.

Правління Наукового товариства гігієністів України, Національний медуніверситет ім. О.О. Богомольця, редколегія журналу "Довкілля та здоров'я".

PHYSICAL DEVELOPMENT OF YOUTHS OF PRE-CONSCRIPTION AGE

Basanets L.M., Ivanova O.I.

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ЮНАКІВ ДОПРИЗОВНОГО ВІКУ

Я

**БАСАНЕЦЬ Л.М.,
ІВАНОВА О.І.**

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

УДК 613.955

к відомо, комплектування Збройних Сил країни знаходиться у прямій залежності від стану здоров'я і рівня фізичної підготовки юнаків допризовного віку. Погіршення здоров'я підростаючого покоління, що спостерігається останнім часом, суттєво обмежує можливості молоді у виборі майбутньої професії і здатності до військової служби [4-8].

За даними медичних обстежень, певний контингент юнаків допризовного віку за рівнем фізичного розвитку і станом здоров'я не відповідає вимогам, пов'язаним з армійською службою [4, 7]. У сучасних умовах зв'язку з реформуванням Збройних Сил України з орієнтацією на професійну армію значно підвищуються вимоги до військовослужбовців, що потребує поповнення їх чисельності за рахунок молоді з міцним здоров'ям і високим рівнем фізичної підготовки, здатної витримувати значні фізичні і психоемоційні навантаження [2]. Отже, аналіз рівня фізичного розвитку і функціонального стану юнаків допризовного віку вважається вкрай важливим для оцінки резервних можливостей організму з метою своєчасного виявлення різних соматичних і функціональних порушень і розробки оздоровчо-профілактичних заходів, спрямованих на поліпшення стану здоров'я і підвищення рівня фізичної дієздатності майбутніх військових-професіоналів.

Метою даної роботи було дослідити рівень фізичного розвитку і функціонального стану юнаків допризовного віку.

Організація і методи дослідження. Було обстежено юнаків 18-19 років під час роботи медичної комісії військкомату у період чергового призову до лав Збройних Сил. Загалом обстежено 484 особи, з них 247 юнаків із міської місцевості і 237 — із сільської. Досліджувалися соматометричні (зріст, вага) і

ФИЗИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЮНОШЕЙ ДОПРИЗЫВНОГО ВОЗРАСТА

**Басанец Л.М.,
Иванова О.И.**

Исследованы соматометрические и физиометрические показатели допризывников, проживающих в городской и сельской местности. Среди обследованного контингента выявлено значительное число допризывников с отклонениями в физическом развитии и функциональными нарушениями ведущих физиологических систем организма, что свидетельствует о сниженных адаптационных резервах современной молодежи. Установлено, что среди юношей допризывного возраста из сельской местности больше лиц, признанных непригодными к воинской службе